

Sprakeloos in Virelles

Als voorbereiding op een weekend aan de stuwmeren van de Eau d'Heure in het zuidoosten van de provincie Henegouwen, bladerden we in onze nieuwe 'Fiets- en wandelgids' van Natuurpunt. De wandeling aan het meer van Virelles leek ons een niet te missen ervaring.

TEKST: PETER DE RIDDER — FOTO'S: PETER DE RIDDER EN MISJEL DECLEER

De inleiding bij deze wandeltocht wekte wel zeer hoge verwachtingen: "...helemaal sprakeloos zal je worden van de onwaarschijnlijke schoonheid van de hellingbossen, de groene valleitjes en de pittoreske dorpjes die dit prachtige natuurgebied van Natagora omringen."

Bovendien loopt het parcours langs de Eau Blanche (een van de mooiste waterloopjes van

België) en langs Lompret (een van de meest pittoreske dorpjes van Wallonië).

Het is eind oktober, en de herfst wil maar niet doorbreken. Zal deze prachtige wandeling ook in dit kwakkelseizoen overeind blijven?

Eau Blanche

We komen aan bij het grote meer en parkeren nabij de reusachtige blauwe libel die de ingang

tot het natuurdomein van Natagora/WWF markeert (1). Ook zonder verrekijker zien we de groep grote witte vogels op het meer; met de verrekijker herkennen we enkele tientallen grote zilverreigers, met daartussen hier en daar een blauwe reiger. We besluiten eerst aan de tocht te beginnen en pas daarna naar het bezoekerscentrum te gaan.

In de wandelgids staan twee wandelingen: de

Eau Blanche (Foto: Misjel Decler).

rode is de langste en loopt rond het meer van Virelles. Meer dan 11 kilometer, dat lijkt ons net iets te veel voor de kinderen en voor mijn herstellende knie.

De blauwe wandeling is 6,6 kilometer lang en volgt een stuk van de Eau Blanche. De aanloop naar de wandeling loopt door een weiland, langs een houtkant met rijpe sleepruimen. Voorbij een stalletje met een mooie klimop

daalt het pad tussen de struiken het bos in. We komen terug aan de weg uit, aan het bruggetje waar het meer overloopt in de Eau Blanche. Hier start de eigenlijke route. We kiezen daar de weg omhoog. Net dan begint het stevig te regenen zodat de eerste, vrij steile helling in het bos net iets zwaarder wordt dan voorzien. Eens boven op de kam klaart het langzaam op, en door een gat tussen de bomen krijgen we een mooi

Eau Blanche

De vijver van Virelles is gelegen in de provincie Namen en wordt deels gevoed door de Eau Blanche die ten zuiden van de vijver passeert. De Eau Blanche ontspringt in het zuidwesten van de provincie Henegouwen (de 'Botte de Hainaut') en loopt oostwaarts richting Nismes (provincie Namen), waar ze samen met de Eau Noire de Viroin vormt. De vallei van de Viroin is bij natuurliefhebbers vooral bekend om de unieke kalkminnende flora en de bijhorende insecten. We bevinden ons namelijk in de overgang tussen Fagne & Famenne en de echte Ardennen. Die overgang wordt van zuidwest naar noordoost geaccentueerd door een kalkstreep die Calestienne heet. Daar situeert zich ook onze wandeling.

Niet alleen de Viroinvallei is van natuurhistorisch belang: een deel van de vallei van de Eau Blanche is beschermd als Europees Vogelrichtlijngebied, met o.a. de kwartelkoning als bekende inwoner.

zicht op het riviertje 50 meter lager. Het pad blijft min of meer op dezelfde hoogte doorlopen, met rechts van ons af en toe een mooi uitzicht. Het Bois de Blaimont bestaat uit een mengeling van eiken en haagbeuken. Hun bladval verbergt de arme ondergrond van kalkkrotten die zo typisch is voor deze streek. Hier en daar zie je een massief stuk kalkgesteente uitsteken. De omgeving waar we wandelen was 350 miljoen jaar geleden een ondiepe tropische zee en de kam waar we nu op lopen een koraalrif. De kalk is afkomstig van ontelbare opeengestapelde skeletjes van koraalpoliepen, weke kortlevende wezentjes die uiteindelijk samen een bouwwerk voor de eeuwigheid gerealiseerd hebben. Een Belgisch koraalrif gebaseerd op

onze wapenspreuk 'Eendracht maakt macht', of 'Union fait la force' zoals ze het hier zouden formuleren.

Lompret

Het pad komt uit op een weiland, en vanaf daar begint het te dalen, steeds steiler. Knotbomen en 'cabanekes' in het bos duiden erop dat we de bewoonde wereld naderen. Onder een steen vinden we enkele oprollermiljoenpoten. Bij gevaar rollen ze zich op tot perfecte knikkers. Deze onschuldige composteermeekestertjes hebben kalk nodig om hun pantser stevig te houden. Je mag ze dus verwachten op een kalkplateau.

Het weggetje komt uit op asfalt: we staan aan

de rand van Lompret (2). Het dorpje staat te boek als een van de meest pittoreske van Wallonië. Het plaatsje zelf spreekt ons niet zo aan. Wellicht heeft het zijn faam te danken aan de ligging (het wordt aan twee kanten geflankeerd door een koraalrif) en door de ligging van de kerk, met vlak voor de hoofdingang een compleet neerhof. De Eau Blanche doet het dorpje ook aan, maar het zicht wordt vergald door de brede asfaltweg die hier rondslingerd om de autotoerist te laten meegenieten van het uitzicht.

We zijn blij als we weer uit Lompret weg mogen, terug de bossen in. Voor we daar geraken, moeten we langs een bos van bordjes met daarop 'verboden toegang', 'privé-weg', en dergelijke. Het zijn vakantiehuisjes aan de rand van het dorp; van inwijkelingen die, eens binnen, de mooie omgeving met niemand willen delen.

Viaduct

Het pad vervolgt door bos en langs velden en klimt langzaam op naar het volgende gehucht: het kleinste in de buurt, Vaulx (3). Het is niet veel meer dan een straat, gedomineerd door glasbollen en een kerk. De kerktoren trekt de aandacht van de natuurliefhebber omwille van de rijke flora die de voegen van de toren siert en uit de galmgaten puilt. Achter de kerk dalen we het bos weer in. Het zijn eerst vooral oude parkbomen, waaronder een indrukwekkende linde waarvan de voet niet zichtbaar is door een spectaculaire aanwas van waterloten. We komen opnieuw op asfalt uit en dalen in de

- 1 - De 25 meter hoge spoorwegviaduct.
- 2 - Aan het bruggetje waar het meer overloopt in de Eau Blanche, start de eigenlijke route.
- 3 - Grote zilverreigers op het meer.
- 5 - Zicht op de bossen waar de route door loopt.
- 4 & 6 - In het Bois de Blaimont en langs de Eau Blanche is het prettig wandelen.

bocht tot aan de Eau Blanche. We zitten op een dieptepunt in de wandeling, gelukkig alleen maar letterlijk. Vanaf hier begint een heel ander deel van de trip: we volgen de loop van het riviertje tot we weer aan ons vertrekpunt komen. Nu kijken we rechts omhoog en zien daar de kam waar we een uur geleden op liepen. We kijken nu ook op tegen de kalkrotsen die uit de helling steken.

Links van ons loopt de Eau Blanche. Rustig meanderend, heel anders dan wat je van een Ardeens riviertje zou verwachten. We zijn hier dan ook niet in de Ardennen...

Een mooi moment is het eerste zicht op de meer dan 25 meter hoge spoorwegviaduct (niet langer in gebruik), die als een Romeins

aqueduct in enkele bogen de 135 meter brede vallei met de waterloop en het pad ernaast overspant (4). We kunnen ons voorstellen hoe de Eau Blanche hier in de winter wel eens uit de oevers treedt. Wat verderop bevindt zich langs het weggetje ook nog een droef aandenken: 'J'ai perdu la vie en m'amusant' staat op een houten kruis (5). Op de marmeren gedenksteen eronder staat de naam van de 16-jarige jongen die hier van de brokkelige rotsen viel en omkwam. Het water van de Eau Blanche ligt er bleek en doodstil bij. Het pad loopt verder tussen rivier en rotswand.

We komen weer aan het punt waar de weg over het water gaat, en via hetzelfde weiland met hetzelfde stalletje en dezelfde sleepruimen

komen we terug aan in Virelles. Net op tijd om het bezoekerscentrum te zien sluiten. We keren dan maar terug naar ons logies en beloven onszelf dat we hier terugkeren om dezelfde wandeling in een ander seizoen te herhalen. We hebben immers de uitbundige voorjaarsflora, de ijsvogel, de waterspreeuw en de grote gele kwik nog tegoed.

In de nieuwe fiets- en wandelgids, die elk lid van Natuurpunt gratis ontvangt, staan ruim 30 bewegwijzerde fiets- en wandelroutes in en langs de mooiste natuurgebieden van Vlaanderen, Brussel en Wallonië. Wil je (opnieuw) lid worden of een lidmaatschap cadeau doen? Surf naar www.natuurpunt.be.

2000 jaar geschiedenis in minder dan 500 woorden

Romeinen en Kelten werden naar deze streek gelokt door het ijzer in de ondergrond. Dankzij de dichte bossen was er genoeg hout voorhanden voor vuur om dat ijzer ook te smelten. De Waalse metallurgie gaat dus al zeer ver terug.

In de 15e en 16e eeuw bereikt de ijzersmelterij hier haar hoogtepunt. In 1580 wordt een beek ten noorden van de huidige vijver van Virelles opgestuwd: een eerste stuwmeer van zowat 50 hectare ontstaat. De stuwkracht van het water levert energie voor een ijzersmelterij. In 1750 wordt een tweede watermolen gebouwd op de Eau Blanche, die bezuiden de vijver vloeit. De stuwvijver vergroot tot 80 ha.

Aan het einde van de 19e eeuw raakt de aloude metaalindustrie in verval. De opkomst van de stoommachine en de uitputting van de bossen die als brandstof dienen voor de industrie zijn daar niet vreemd aan.

De Prinsen van Chimay verhuren Virelles vanaf dan voor de jacht en de visvangst. Waterwild en reeën die aan de oevers komen drinken zijn niet langer veilig. De biezen en wilgen die langs de oevers gedijen, leveren materiaal voor mandenvlechters en stoelenmakers. Riet is er in overvloed voor dakdekkers en als rietstro voor veeboeren.

De jaren '40 kennen de opkomst van het massatoerisme. In Virelles zien ze daar brood in: de vijver is de enige grote in de wijde omtrek. Er wordt een plage aangelegd voor zonnebaders en een deel van de oever wordt gebetonneerd om bootjes te laten aanmeren. In de jaren '70 dumpen de uitbaters herbiciden in het water om de planten te doden die de pleziervaartuigen hinderen. De vijver van Virelles is op sterven na dood, niet alleen biologisch maar ook toeristisch. Intussen zijn vlakbij immers de veel grotere stuwmeren van de Eau d'Heure verschenen...

In 1981 wordt dan ook uitgekeken naar een nieuwe koper voor het gebied. De verenigingen Aves, Réserves Naturelles en niet te vergeten WWF slaan de handen in elkaar om het gebied te huren.

In 1985 koopt de toenmalige Generale Bank de vijver en schenkt hem voor 99 jaar in beheer aan voornoemde verenigingen. Vanaf dan wordt het eindelijk rustiger in Virelles. De waterpartij, oevers en nabije omgeving worden een rustgebied en de betonnen oevers moeten weer plaats maken voor rietkragen. De wilde natuur keert prompt terug naar Virelles.

In april 2004 opent Aquascope de deuren, een ambitieus natuureducatief centrum annex natuurwinkel en restaurant. Stilaan keren nu ook de toeristen terug, maar het zijn niet dezelfde als vroeger. De natuur staat hier op de eerste plaats, mensen mogen alleen maar komen kijken en genieten. Wie aan watersport wil doen kan daarvoor terecht op de nabijgelegen vijvers van de Eau d'Heure.